

Ø MED TRAUMER

I august rejste danske politikere til Australien for at besøge verdens mest lukkede flygtningelejr på Stillehavsøen Nauru – men blev nægtet adgang. **Paul Stevenson**, traumeekspert og formand for den australske psykologforening, kender lejren indefra. Han har holdt opsyn med de ansatte i lejren og valgte i juni at blive whistleblower på grund af det, han så. Så blev han fyret. Her fortæller han *Magasinet P* om en lejr, hvor selvmord, overgreb og selvskade er hverdag blandt flygtningene, og demoralisering og forråelse blandt de ansatte giver minder om det legendariske Stanford fængselseksperiment.

Foto: Vlad Sokhin/Panos/Poifoto

Af Anya Palm,
journalist, Bangkok

Foto: Universal Images Group/Poifoto

– Forestil dig et sted, hvor enhver tænkelig forbrydelse foregår, og hvor der er en konstant strøm af frygtelige hændelser. Hver eneste dag. Det er et sted helt uden håb. Et hjælpeløst sted.

Ordene kommer fra Paul Stevenson. En mand, der har arbejdet med traumeramte mennesker i 43 år – både i Australien, hans hjemland, og i resten af verden. Han er en internationalt anerkendt psykolog med speciale i traumer. Derfor har han i sin karriere blandt andet hjulpet familiemedlemmer til ofre for det malaysiske fly, MH370, der i 2014 faldt ned fra himlen og forsvandt med 239 mennesker ombord. Han har hjulpet ofre for tsunamien i 2005 med at bearbejde deres oplevelse, og for sit arbejde med efterdønningerne af bombean grebet i Bali i 2002, hvor 202 mennesker mistede livet, modtog Paul Stevenson en medalje fra den australske regering.

Men der er intet sted, hvor folk er mere traumatiserede end i flygtningelejren på Stillehavsøen Nauru, siger han i dag.

Han taler af erfaring. Igennem to år har Paul Stevenson, der også er formand for den australske psykologforening Australian Association of Psychologists, været traumekonsulent i lejren på Nauru med ansvar for vagternes psykiske helbred. Over 500 flygtninge sidder lige nu i lejren, der har ramt de globale mediers dagsorden med et gigantisk smæld de seneste måneder på grund af afsløringer om brutale forhold og krænkelse af menneskerettighederne. 16 besøg i lejren, der ellers er notorisk lukket for besøg fra omverdenen, er det blevet til for psykologformanden – før han for tre måneder siden, i juni, besluttede at bryde sin tavshedskontrakt med de australske myndigheder og fortælle verden om situationen på Nauru

Han valgte at offentliggøre sin viden i et stort interview med det britiske dagblad *The Guardian* under overskriften *The worst I've seen*.

Dagen efter blev han fyret.

Whistleblower

Før Paul Stevensons vidnesbyrd i *The Guardian* havde flere medier allerede haft fokus på forholdene på øen Nauru.

Dervarden dag, i 2014, hvortoflygtninge

sydede deres læber sammen i protest over forholdene i flygtningelejren, og som blev omtalt i flere aviser i Australien. Det var ikke den første episode. Og det blev heller ikke den sidste. Tre måneder senere slugte en flygtning barberblade for at slå sig selv ihjel, fortalte medierne. Så fulgte flere tilfælde af folk, der sydede deres læber sammen. Flere selvmordsforsøg. Sultestrejker. Selvafbrændinger.

En rapport fra nødhjælpsorganisationen Red Barnet dokumenterede seksuelle overgreb på børn. En anden organisation, Den Australske Menneskerettighedskommission, kunne fortælle om indespærring og traumatiserende forhold for de over tusinde flygtninge, der sidder i lejren.

Og så i august – godt to måneder efter den australske psykologformand var blevet interviewet i *The Guardian* – publicerede avisen "Nauru-filerne," lækket af Paul Stevenson som en udbygning og yderligere

dokumentation af hans interview.

"Nauru-filerne" – hvis navn er et udtryk for, at de er en samling af lækkede, fortrolige dokumenter i stil med "Panama-papers" eller Wikileaks' filer om Irak-krigen – består af 2.100 indrapporterede "episoder" fra det australske asylsystem; sag efter sag efter sag; skrevet af vagter, lærere og andre, som Paul Stevenson selv, fra lejren på Nauru. Sagerne inkluderede "episoder" fra lejren blandt andet om selvskade, seksuelle overgreb, sultestrejker og overfald.

Alle rapporterne bar også en kode; en kode, der er internationalt brugt i

nødsituationer: En *Code Black* betyder, at en ansat skal bruge opbakning. En *Code Green* betyder en sikkerhedsbrist. Men langt, langt de fleste af sagerne omhandler en *Code Blue* – selvmordsforsøg.

Lejren nedbryder mennesker

Siden Paul Stevensons læk har flygtningelejren på Nauru vakt intens interesse i medierne. Journalister har forsøgt at komme ind i lejren uden held. Også parlamentarikere har været interesseret i at besøge lejren. Fra Danmark tog Dansk Folkeparti initiativ til en såkaldt inspirationsrejse til

det australske asylsystem med Folketingets udlændigeudvalg i august. Men danskerne kom ikke ind, da myndighederne nægtede tre udvalgsmedlemmer adgang – nemlig repræsentanterne for Enhedslisten og SF, der før rejsen havde udtalt sig kritisk om lejren på Nauru, samt De Konservatives medlem.

Derfor ved verden meget lidt om situationen på Nauru. Ansatte eller tidligere ansatte i lejren kan heller ikke fortælle noget. I juli 2015 vedtog Australien nemlig Grænsforsvarsloven (*The Border Force Act*), der sætter en strafferamme på to år

Men engang var Nauru rig. I 1968 fik øen selvstændighed fra Australien, og med den fulgte rettighederne til at udvinde de depoter af fosfat, der befandt sig under den gølge overflade. I de følgende år svælgede ø-staten i fremgang. Fosfat er værdifuldt, og det var let at sælge det. Samfundet udviklede sig, økonomien svulmede.

Det varede i næsten fire årtier. Så løb depoterne tør, og Nauru stod til at miste den eneste reelle indtægtskilde, de havde.

Samtidig skete der noget andet: I 2001 sejlede det norske skib MV Tampa mod den australske kyst med 438 flygtninge ombord. Australien nægtede at lade skibet sejle i havn, og det udløste en diplomatisk krise mellem Norge og Australien. Løsningen

for enhver, der viderebringer information om flygtningelejren på Nauru.

Men Paul Stevenson vil gerne fortælle.

Flygtningene bliver indkvarteret i telte, der hurtigt mugner på grund af den høje luftfugtighed. Der er ikke særlig gode toilet-faciliteter og meget sparsom adgang til alle slags fornødenheder.

Men det er selve den måde, som lejren drives på, der nedbryder de mennesker, der bor i den, forklarer Stevenson til *Magasinet P*.

– Det hårdeste er, at de er placeret der på ubestemt tid. De ved ikke, hvad der skal ske med dem, og om der overhovedet sker noget i det hele taget. Det er indrettet sådan, at de ingen kontrol har over nogen aspekter af deres eget liv, og det fører til en enorm håbløshed, siger han.

Den måde, som systemet er bygget op på, indbefatter, at ingen kan komme væk. Øen ligger i Stillehavet 3.000 kilometer fra Australiens østkyst, så er man først havnet der, er der næsten ingen måde at komme væk på. Lejren er omgivet af et hegn, flygtningene skal igennem et sikkerhedstjek, før de kan komme og gå.

Og så er der dehumaniseringen. Som flygtning i lejren har du ikke noget navn. Du har et nummer.

– Det er bevidst konstrueret hjerteløst og traumatiserende. Vi viser ikke engang den flig af medmenneskelighed, det er at give dem ret til at blive kaldt deres eget navn, siger Paul Stevenson.

Det eneste, som flygtningene har kontrollen over selv, er deres egen krop, og det derfor, der er så enormt mange *Code Blue*, altså selvmordsforsøg, mener Paul Stevenson. Nogle dage er der fem eller seks selvmordsforsøg om dagen, fortæller han.

– Det er det mest traumatiske: At efter lange perioder, indespærret på en ø, så tyer folk til selvskaade for at få en stemme. Men der er stadig ingen, der lytter til dem, siger han.

Demoralisering

Nauru er ikke større end 21 kvadratkilometer i alt. Øen ligger tæt på ækvator, så temperaturen når op på 40-45 grader om dagen, og der gror intet på øen.

– Alt, hvad der findes på øen, er der, fordi Australien har fløjet det ind, som Paul Stevenson siger.

blev, at flygtningene istedet blev sejlet til en afsidesliggende, nyligt anlagt lejre, som skulle vise sig at blive en ganske permanent løsning for Australien de næste 15 år: Naurus Regionale Sagsbehandlingscenter for Flygtninge.

Paul Stevenson er målløs over, hvad han ser på øen. Og det er ikke kun flygtningene, der lider på øen. Hans egne patienter, de ansatte vagter, er også hårdt ramt af mentalt mismod og store psykiske problemer på grund af lejrens orwellianske opbygning.

– Vagterne ankommer til lejren som empatiske, engagerede mennesker. Men når først de er i lejren, så opdager de, at de er nødt til at opføre sig på en måde, der strider imod deres egne etiske værdier, siger Paul Stevenson.

For eksempel, siger han, har flygtningene ikke adgang til deres egne telefoner, men bruger en fælles telefon, som vagterne skal overvåge. Der er ikke privatliv, og hvis en flygtning forsøger at tage sit eget liv – hvilket sker dagligt – så skal personalet være hos dem i døgn drift. Det betyder, at de skal sidde og kigge på dem, når de sover, eller de skal være i kontakt, mens de er på toilettet.

– Det er utrolig hårdt for dem at håndtere det pres, de bliver udsat for. Det er demoraliserende at være nødt til at handle på en måde, der ikke stemmer overens med ens etiske overbevisning, siger han.

Og så sker der noget:

– Vagterne ændrer opførsel. Mange af dem bliver meget autoritære. De bliver vrede og opfarende, og der opstår spændinger, fordi alle bor i denne uudholdelige, evige hede. Der er ofte hedeslag, og folk får solstik. Der er udbredt dehydrering. Øen er totalt isoleret, og de kan ikke komme væk. Og så bliver de til hidsige, ondsksfulde mennesker, og det sker på grund af det miljø, de bliver fløjet ind i, forklarer han.

Han sammenligner situationen for vagterne på Nauru med det legendariske Stanfords fængselseksperiment fra 1971, hvor den amerikanske psykolog Phillip Zimbardo delte en gruppe studerende op i "vagter" og "fanger" og lukkede dem inde i en kælder på Stanford Universitet, indrettet som et fængsel til formålet. Begge grupper påtog sig deres tildelte roller overraskende hurtigt, og eksperimentet måtte stoppes efter bare seks dage, fordi "vagterne" udøvede magtmisbrug over for "fangerne." Det er præcist samme mekanisme, der udløses på Nauru, mener Stevenson.

– Når man arbejder under pres i 45 graders varme, så mister man hurtigt overblikket over sin egen opførsel, siger han.

De fleste af vagterne i lejren på Nauru har militær baggrund, fortæller Stevenson. Nogle af dem er ildsjæle og har takket ja til jobbet i ønsket om at gøre en forskel for flygtninge og er stolte af at gøre det bedste, de kan, i et hårdt presset, psykisk miljø. Men de fleste er der for at få et arbejde og tjene penge, fortæller han. Derfor er der også stor forskel på, hvor længe man 'holder' som ansat vagt. Ildsjæle brænder

hurtigt ud. Jo mere empati, desto kortere levetid som vagt.

Magasinet P har talt med en af de ansatte, der har arbejdet i flygtningelejren på Nauru.

"På en måde ødelægger det dig"

Mark, der ønsker at være anonym, har erfaring fra Nauru. Han har arbejdet der længe som hjælpearbejder for de flygtninge, der af og til håber, de kan komme videre, af og til taler om selvmord og ofte forsøger at slå sig selv ihjel.

Han kan godt genkende Stevensons beskrivelse, også fra sig selv.

– Der er ikke nogen fornuftig måde at håndtere det på, og nogle gange bliver man bare vred. Man bliver så rasende på hele situationen, at man virkelig prøver at beherske sine følelser og opføre sig professionelt. Men det er så ekstremt på Nauru, at det er svært at kontrollere, fordi det er ikke en normal situation, siger han.

– Men det er ikke kun negative følelser. Det er alle tænkelige former for følelser, lige fra ekstrem glæde, hvis et eller andet lykkes, til det allerværste, du kan forestille dig: At se mennesker blive opløst lige for øjnene af dig. Blive nedbrudt og miste viljen til at leve og du kan ikke gøre noget ved det, enten fordi det ikke er praktisk muligt på øen eller af politiske årsager, siger han.

– På en måde ødelægger det dig. Jeg kommer aldrig af med de ar, jeg har fået på Nauru.

Det er en historie, som Paul Stevenson har hørt mange gange før. Mange af de ansatte får PTSD (Post Traumatisk Stress Syndrom) af at være ansat på Nauru, og det er mere undtagelsen end reglen, at det lykkes for de ansatte at reintegrere sig i samfundet igen.

Mark fortæller om, hvordan oplevelsen ødelægger hans sociale råderum. Han er single i dag, siger han, og det bliver han ved med:

– Jeg kan ikke håndtere det. Jeg fungerer ikke som en normal person, så jeg kan ikke eksistere i et forhold til et andet menneske, siger han.

En del af forklaringen på, at de ansatte reagerer så stærkt er, at de som nævnt er underlagt en meget omfattende tavshedspligt, både under og efter deres ansættelse på Nauru, der giver to års fængsel til enhver, som viderebringer information om flygtningelejren på Nauru.

Selvom loven er blevet skarpt kritiseret, ikke mindst af medarbejderne selv, er den stadig gældende. Og det betyder, at de ansatte kommer tilbage i samfundet uden mulighed for at snakke de voldsomme oplevelser igennem, og til en befolkning, der af gode grunde ikke aner, hvilke forhold, de arbejder under.

Men Paul Stevenson kæmper for, at de tilbagevendte kan få en lovlig platform, så de åbent kan fortælle om deres oplevelser.

Australien: Trivialiteter

Australien har gentagne gange forsvaret lejren på Nauru, og som svar på Stevensons enorme læk siger den australske immigrationsminister Peter Dutton:

"Problemet her er, at *The Guardian* og *ABC* trivialiserer nogle meget alvorlige ting som seksuel krænkelse og overfald ved at fremhæve de 2.100 rapporter som om, de alle er seriøse, og det er de ikke. Mange af dem handler om forældre, der afstraffer deres egne børn."

Australien har ikke tænkt sig at ændre politik på området, slår han fast.

Stevenson benægter imidlertid ikke, at rapporterne har meget forskelligt indhold. Men det hele er udløst af den demoralisering, som lejren selv påfører folk, mener han:

– Disse mennesker er i stykker nu, ødelagte mennesker, der ingen livsgejst har. De fleste er i tvivl om, hvorvidt de har lyst til at overleve til i morgen. Det er så undertrykkende og ødelæggende at være der, at på et tidspunkt vil de bare gerne dø, siger han til *Magasinet P*. ●